

<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/114464/11-Shumylo.pdf?sequence=1>
[In Ukrainian]

Романюк К., Шаповалова Т.

Національний університет «Львівська політехніка»

РОЗВИТОК ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ

Kateryna Romaniuk – Student, Department of Sociology and Social Work,
kateryna.romaniuk.sz.2019@lpnu.ua

Tatiana Shapovalova – PhD in Economics, Associate Professor, Department of Sociology
and Social Work, tetiana.v.shapovalova@lpnu.ua

Sasovets V.

Scientific supervisor: **Shapovalova T.**, associate professor
Lviv Polytechnic National University

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF SOCIAL PROTECTION OF PERSONS AFFECTED BY RADIATION EXPOSURE

Background: The study of the international experience of social protection of persons affected by radiation exposure is important for the development of social policy and ensuring the protection of the rights of this category of people. Unfortunately, radiation exposure can cause serious illnesses and health damage, and the restoration of health and social rehabilitation of such people requires significant efforts and resources. In this context, the study of international experience can help identify best practices and approaches to social protection of victims of radiation exposure in different countries. In addition, such research can contribute to increasing attention to the problem of radiation protection and protection of the rights of victims of radiation exposure at the international level and attracting additional resources for their social protection.

Purpose: Analysis of information on how different countries of the world provide social protection for persons affected by radiation exposure. The study is aimed at identifying best practices and opportunities for improving social protection for this category of people in countries where this issue needs to be addressed.

Methods: The theoretical research method consisted in the analysis of documents used to study works on international programs of social protection affected by radiation exposure. For a better understanding of the problem, an empirical method was used, namely, a study was conducted on the analysis of the effectiveness of social policy measures - "State social guarantees in the social security of victims of the consequences of radiation exposure."

Results: Comprehensive social protection programs for radiation victims are an important element in ensuring the safety and well-being of the population affected by radiation. The development and implementation of such programs aims to provide adequate medical, financial and social support for victims and their families, which helps to improve their quality of life and social integration. International experience shows that countries that develop and implement such programs provide effective support to victims and reduce the impact of radiation on their health and social life.

Conclusion: In general, the international experience of social protection of persons affected by radiation exposure emphasizes the importance of addressing the long-term consequences of radiation exposure and ensuring that victims receive the necessary support and resources to rebuild their lives. To ensure effective social protection, it is necessary to coordinate the efforts of international and

national bodies, develop and implement effective strategies and measures to ensure social protection, and pay due attention to informing the population about radiation risks and measures to prevent them.

Keywords: social protection, social security, social program, radiation exposure.

Проблема соціального захисту осіб, постраждалих від впливу радіації в Україні постала ще в квітні 1986 року під час аварії на Чорнобильській атомній станції. Найбільшої актуальності ця проблема набирає саме в цей період, коли весь світ, зокрема і Україна знаходиться перед ядерною загрозою, яку спричиняє Російська федерація, захоплюючи атомні електростанції на українській території та погрожуючи ядерною зброєю. На наш погляд важливим є вивчення міжнародного досвіду соціального захисту громадян, які постраждали від ядерного випромінювання.

Міжнародний досвід соціального захисту осіб, постраждалих від радіаційного опромінення, відноситься до різних політик та заходів, які країни вживають для підтримки людей та громад, що постраждали від радіаційного опромінення. Це включає тих, хто був підданий впливу радіації внаслідок ядерних аварій, ядерних випробувань або інших джерел радіації.

Потреба в соціальному захисті для осіб, постраждалих від радіаційного опромінення, була вперше визнана в результаті атомних бомбардувань Хіросіми та Нагасакі в 1945 році. З тих пір міжнародні організації, такі як Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) та Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), працюють над встановленням норм та стандартів радіаційного захисту та підтримують країни в реалізації ефективних заходів соціального захисту. Деякі з ключових складових соціального захисту для осіб, постраждалих від радіаційного опромінення, включають доступ до медичної допомоги та моніторингу, компенсації збитків або шкоди, соціальну та психологічну підтримку, а також освіту та інформацію про безпеку від радіації. Різні країни розробили різні підходи до забезпечення соціального захисту, залежно від їхніх конкретних обставин та ресурсів (ІАЕА, 2015).

Різні країни мають власні програми соціального захисту осіб, постраждалих від радіаційного опромінення. У Японії існують різні програми та законодавчі акти, які забезпечують соціальний захист для осіб, постраждалих від радіаційного опромінення. Одна з найважливіших програм - це сяка сталася в 2011 році. Ця програма забезпечує фінансову компенсацію для людей, які були евакуйовані з району навколо АЕС, а також для працівників АЕС та їхніх сімей, які постраждали від опромінення. Крім того, у Японії діє Закон про заходи соціального захисту для постраждалих від радіаційного опромінення, який забезпечує медичну допомогу та інші види соціального захисту для постраждалих від радіаційного опромінення (OECD, 2012).

Варто відзначити, що у Японії існує розгалужена система соціальних програм для раніше згаданої категорії. Ось кілька прикладів таких програм: «Program for Relief and Support for Nuclear Disaster Victims» - ця програма має на меті надання допомоги постраждалим від радіаційного опромінення, зокрема медичної допомоги, допомоги в забезпеченні житлом та матеріальної підтримки. «Compensation for Nuclear Damage» - ця програма передбачає компенсацію для осіб, які зазнали втрату здоров'я або матеріальних збитків в результаті аварії на АЕС «Фукусіма-1». «Disaster Victims Support Act» - ця програма передбачає підтримку для жертв катастроф, зокрема різні види допомоги, включаючи матеріальну підтримку та допомогу в забезпеченні житлом. Загалом, Японія має різні програми соціального захисту для осіб, постраждалих від радіаційного опромінення, і ці програми постійно оновлюються та удосконалюються для забезпечення максимального захисту та підтримки постраждалих. Крім того, Японія також співпрацює з міжнародними організаціями, такими як Всесвітня організація охорони здоров'я та Міжнародне агентство з атомної енергії, для координації зусиль у забезпеченні соціального захисту для постраждалих від радіаційного опромінення (Fukushima On The Globe, 2013).

У США соціальний захист для осіб, постраждалих від радіаційного опромінення, надається через програми, що фінансуються державою. Програма допомоги для осіб, постраждалих від ядерних випробувань (The Radiation Exposure Compensation Act Program)- ця програма надає фінансову допомогу людям, які постраждали від радіаційного опромінення, в результаті проведення ядерних випробувань, які були здійснені США з 1945 по 1962 рік. Ця програма надає

компенсацію за медичні витрати, втрату працездатності та інші збитки, пов'язані з радіаційним опроміненням. Програма допомоги для осіб, постраждалих від радіаційного зараження (The Department of Labor's Energy Employees Occupational Illness Compensation Program) – ця програма надає допомогу для людей, які постраждали від радіаційного опромінення на робочому місці в ядерній промисловості або на замовлення держави. Програма надає фінансову допомогу для медичних витрат та компенсацію за втрату працездатності. Програма допомоги для ветеранів, постраждалих від радіаційного опромінення (The Veterans Affairs Radiation Exposure Compensation Program): ця програма надає допомогу для ветеранів, які були піддані радіаційному опроміненню під час війни. Програма надає фінансову допомогу для медичних витрат та компенсацію за втрату працездатності (United States Department of Labor, 2022).

Канада також має декілька програм соціального захисту для постраждалих від радіаційного опромінення. Програма компенсації для постраждалих від радіаційного опромінення (Radiation-Exposed Persons Compensation Act) – ця програма надає фінансову компенсацію для осіб, які були опромінені внаслідок ядерних вибухів або які працювали на ядерних установках в Канаді з 1 січня 1950 року. Компенсація може включати в себе відшкодування витрат на медичні послуги, втрату доходів та інші види збитків. Програма медичної допомоги для постраждалих від радіаційного опромінення (Radiation-Related Disease Compensation Program) – ця програма надає медичну допомогу для осіб, які були опромінені внаслідок ядерних вибухів або які працювали на ядерних установках в Канаді з 1 січня 1950 року і стали хворими на радіаційно-пов'язані захворювання, такі як рак. Програма підтримки для сімей постраждалих від радіаційного опромінення (Radiation-Exposed Family Members Program) – ця програма надає підтримку для сімей осіб, які були опромінені внаслідок ядерних вибухів або які працювали на ядерних установках в Канаді з 1 січня 1950 року. Ця підтримка може включати в себе консультації з психологами, фінансову допомогу та інші види підтримки.

Багато країн займаються соціальним захистом на випадок радіаційного опромінення. Деякі з них включають:

- Японія: У Японії існує програма соціального захисту для тих, хто був постраждалий внаслідок катастрофи на Фукусімі в 2011 році. Вона включає компенсацію, медичні послуги та житло.
- США: У США соціальний захист від радіаційного опромінення забезпечується федеральним законом про компенсацію за радіаційні ураження. Ця програма надає компенсацію для тих, хто був постраждалий від радіації під час роботи в ядерній промисловості.
- Канада: У Канаді програма соціального захисту для постраждалих від радіації називається Канадською програмою компенсації за радіаційні ураження. Вона надає компенсацію та медичну допомогу для тих, хто був постраждалий від радіаційних уражень у результаті роботи в ядерній промисловості або внаслідок випадкової радіаційної експозиції.

В цілому, міжнародний досвід соціального захисту осіб, постраждалих від радіаційного опромінення, підкреслює важливість вирішення довгострокових наслідків радіаційного впливу та забезпечення того, щоб постраждалі отримали необхідну підтримку та ресурси для відновлення свого життя. Для забезпечення ефективного соціального захисту потрібно координувати зусилля міжнародних та національних органів, розробляти та впроваджувати ефективні стратегії та заходи зі забезпечення соціального захисту, та надавати належну увагу інформуванню населення про ризики від радіації та заходи їх запобігання.

Список використаних джерел

- Fukushima On The Globe, (2013). Nuclear Disaster Victims' Support Act.
 IAEA, (2015). Preparedness and Response for a Nuclear or Radiological Emergency.
 OECD, (2012). Japan's Compensation System for Nuclear Damage.
 United States Department of Labor, (2022). Energy Employees Occupational Illness Compensation Program Act (EEOICPA) and the Radiation Exposure Compensation Act (RECA).

References

- Fukushima On The Globe, (2013). Nuclear Disaster Victims' Support Act.
 IAEA, (2015). Preparedness and Response for a Nuclear or Radiological Emergency.
 OECD, (2012). Japan's Compensation System for Nuclear Damage.
 United States Department of Labor, (2022). Energy Employees Occupational Illness Compensation Program Act (EEOICPA) and the Radiation Exposure Compensation Act (RECA).

Сасовець В.

Наук. керівник: **Шаповалова Т.**, к. екон. наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД РАДІАЦІЙНОГО ОПРОМІНЕННЯ

Violeta Sasovets – student of the Sociology and Social Work Department of Lviv Polytechnic National University, violeta.sasovets.szz.2019@lpnu.ua

Senchenko K.

Scientific supervisor: **Guk O.**, associate professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

SOCIO-PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF EXTERNALLY DISPLACED UKRAINIANS IN GERMANY

Background: The problem of social and psychological adaptation of externally displaced Ukrainians is extremely urgent today, as millions of citizens were forced to leave Ukraine as a result of the full-scale invasion. Given the differences in language, culture, religion, and administrative structure of the host countries, the problem of adaptation has become extremely acute for many. Without proper support and resources to help them integrate into their new communities, internally displaced persons may deal with a variety of challenges, including isolation, discrimination, and mental health issues such as anxiety, depression, and post-traumatic stress disorder. This can make it difficult for them to rebuild their lives and achieve a sense of security and stability.

Purpose: To identify the conditions that influence the successful psychosocial adaptation of externally displaced Ukrainians.

Methods: The theoretical method was aimed at studying scientific papers and articles on the topic of social and psychological adaptation. An empirical method was also used, which included the Methodology for Diagnosing Socio-Psychological Adaptation by K. Rogers and R. Diamond and a questionnaire of our own design aimed at studying the difficulties and problems faced by people in the new social environment.

Results: In general, most of the respondents have average levels of indicators according to the Rogers and Diamond methodology for diagnosing social and psychological adaptation, but a low level of social adaptation, emotional comfort and striving to dominate was also found in some of the respondents. The analysis of our own questionnaire showed that the process of adaptation of externally displaced Ukrainians is influenced by such factors as language skills, access to medical services, government support, education and employment, and social and cultural environment.

Conclusions: The results of the study revealed that although most of the respondents have average adaptation indicators, externally displaced Ukrainians experience a range of problems and need support and additional measures.

Keywords: adaptation, social and psychological adaptation, externally displaced Ukrainians, integration, social environment